

Ивайло Иванов

Еволюцията

На Итало Калвино

Общоприето е, че съвременният човек и днешните маймуни имат общи прадеди. Категорично е доказано, че еволюцията на човека е започнала преди около приблизително 40 милиона години, когато се е появил най-древният вид маймуна, известен на науката – парапитектът. Всички днешни маймуни, включително и човекът, са негови потомци.

– Да, това е самата истина – поклати глава старият *Ofiufq* и се почеса между плешките – но кой тогава ти разбираше значението на такива усукани термини? Еволюция, произход на видовете, естествен отбор... Дрън – дрън. Като си помисля – тогава единствената ни грижа беше да стоим по-далеч от саблезъбите тигри и да я караме на банани.

Всъщност цялата неразбория с термините започна някъде през долния олигоцен, когато на правуйчо *Parapitecus* му шукна да става моден дизайнер. Преди да успеем да го озаптим, той вече бе започнал да доразвива някакъв позарбавен, упадъчен стил в модата, наречен кой знае защо „примат“. Изненадващо за всички, за не повече от три милиона години той успя да се издигне до световния подиум. Отначало го възприемаха с насмешка, след това – с недоумение, после започнаха да го боготворят... И изведнъж настана такава лудница за запазената му марка, че започнах да се чудя дали и аз да не се отбия в някой от бутиците му по дърветата. Как няма – приматизацията придоби такива размери, че няколко милиона години сякаш бе невъзможно да се мисли за друго. Истински ужас – представете си: срещат се двама приятели от детинство, а обичайният им разговор звучи горе-долу така:

– Знаеш ли, аз вече съм примат?...

– О-хо! Издигах ми се в очите!

Постепенно стана нормално да срещаш примати по улиците.

Когато обаче станахме милиони и дърветата започнаха едва да ни побират, помня че на някои от по-младите видове им хрумна да се състави Прапарламент. Всяка общност щеше да излъчи по един представител, който да се яви при Стария баобаб в центъра на Праконго и от името на избирателите си да участва в разискването на въпроса какво да правим по-нататък – да делим дърветата ли, по земята ли да тръгваме – какво? Като си помислиш – чудесна идея, но пропадна – не всички от нас имаха подобни жилищни проблеми, главно онези от Южна Праамерика, която тогава бе едно цяло с Праафрика. Разбира се, не бяха сами – част от праазиатците бяха с тях. Всички те намериха идеята за тъпа и естествено – бяха против. При това – толкова против, че ден преди първото заседание на Прапарламента, няколкото стотин техни представители, водени от правуйчо *Parapitecus*, отидоха по голяма нужда около баобаба и не се явиха на откриването. Какво да го правиш – макар и най-възрастен, той си оставаше само един закоравял праконсерватор, който не виждаше, че вече не е достатъчно просто да си примат. Като всеки моден ас, той сигурно си мислеше, че светът свършва с него.

Откриването така и не се състоя – вонята бе толкова нетърпима, че

се наложи да си стиснем носовете. За това и нашите противници ни лепнаха прякора „тесноноси“. Глупаво, ако питате мен, но той така си и остана.

После „тесноносите“ решихме да си направим свой собствен Прапарламент, без да питаме онези дебелоносковци. Насрочихме изборите за средата на миоцена и зачакахме. Най-неочаквано рижата пралеля *Paleosimia* обаче реши, че прапарламентаризмът е празна работа. Каза, че заминава за Индонезия, където щяла се захване с бизнес. Според нея, трябвали й само малък кредит, голям хъс и не повече от тридесетина милиона години.

Най-сетне звънна прапарламентарната камбанка. Депутатите се събраха на една широка поляна някъде в джунглата на Прагвинеза за да решават неотложните проблеми на маймунската раса. То бяха поздравления, речи, сълзи в очите... Някой дори спомена за Праконституция, но за щастие или не – повечето от присъстващите бяха настроени противоконституционно. И като се почна една...

Докато онези се пощеха, умуваха, караха се и сдобряваха, аз и още няколко души кибици ги гледахме от клоните на близките дървета. Право да си кажа, нищо не разбирах от цялата тази дандания, но гледах с интерес. „Както и да се заяждат – казах си – все накрая нещо ще измислят“.

Но къде ти – ония заседаваха почти десет милиона години. Мисля, че на всеки би му писнало да ги гледа толкова време. Накрая реших, че каквото и да измърдят, все ще науча – нали ще се отнася и до мен.

Точно когато мислех да се поразкарам, видях *Bri2+m3*. Всъщност, бях я виждал и по-рано, но тъй като съм си стеснителен, никога не бях се опитвал да я заговоря. Нали знаете – когато си млад, някои комплекси понякога ти пречат да установяваш контакт с хубави момичета. Затова казах само:

– Здравей!

– Здравсти – отвърна ми тя – искаш ли да се люлеем на опашките си?

Ах, какво момиче беше! Да не би пък да се бе досещала?

Голяма емоция е да се люлееш на опашката си. Тя го правеше много грациозно. И досега се чудя как успяваше така изящно да извие опашката си, че полата й почти да не се повдига. Като си помисля, в такива моменти *Bri2+m3* изглеждаше толкова сладка... Когато окончателно си допаднахме, тръгнахме на лов за какви ли не забавления – дискотеки, панаири, в Дисниленд, а веднъж – и на Ибиса, но нищо не можеше

да се сравни с онези хубави мигове, когато се усамотяхме, за да се люлеем на опашките си.

За жалост, обаче, това не продължи дълго. Онези в парламента след дълго мъдруване, решиха, че опашките са излишни. Тихомълком, все пак си бяха приели Праконституция, но това бе по-малката беда. По-голямата беше този Закон за освобождаване от опашките. Тогава за пръв път чух името на *D(ar)n-Iuĭn*. Той беше внесъл законопроекта. Беше се обосновал с това, че дори и пралеля *Paleosimia* вече е поела курс към освобождаване от опашката си. Това било гаранция за успех в бизнеса. Помня, че веднага, щом беше приет законът, представителите на фракцията *Limnopitecus* напуснаха пленарната зала с освирквания и дюдюткания по адрес на мнозинството. Те и до днес си дюдюткат по дървета, въпреки, че малко по-късно също си отрязаха опашките.

С *Bri2+m3* бяхме млади, какво разбирахме от политика? Бяхме убедени, че всичко е в името на прогреса, повярвахме, че опашките са отживелица и доброволно се лишихме от своите. И до ден днешен съжалявам за това. Как не се намери някой, който още тогава да линчува онзи проклетник *D(ar)n-Iuĭn*. Всъщност – не, невъзможно – този дявол някак си бе успял да убеди обществеността, че премахването на опашките вече не е просто модно увлечение на младежта, каквото беше приматизацията. Липсата на опашка, виждате ли, превръщала примата във „висш примат“. Днес едва ли някой би повярвал в такъв абсурд, но тогава беше друго. Тогава демокрацията едва прохождаше. Мислехме си, че всичко, което хвърчи, се яде.

С *Bri2+m3* продължихме да се срещаме. Родителите ни още не знаеха за нас, но и моите и нейните вече имаха някои съмнения, че децата им напоследък мислят не само за матурата. Впрочем, техните терзания не ни вълнуваха особено. Важното беше, че се обичаме, че сме заедно, че сме щастливи... В мислите си вече кроях планове за бъдещето. Нашето бъдеще – аз и *Bri2+m3*. *Bri2+m3* и аз. Искахме да се оженим, мечтаехме за наш живот, на наше дърво, където да отгледаме нашите деца... Прекрасно, нали?

И изведнъж всичко се сгромоляса. Все още не мога да осъзная как точно стана така, исках да представя *Bri2+m3* на родителите си, но... Тъкмо тогава *D(ar)n-Iuĭn* предложил Закон за еволюцията, според който всички висши примати трябвало да станат хора. За мой ужас законът бил приет. Каква бе тази дяволия – аз мислех да се женя, а онези ми разправяха да съм ставал човек. „Тази няма да я бъде – рекох си – Примати – как да е. Без опашки – хайде, криво-ляво – бива. Ама сега вече

прекалиха!“.

И аз и семейството ми решихме да си останем маймуни. Така де – баща ми е бил маймуна, и дядо ми, и працядо ми, целият ми род са маймуни, че аз ли ще ставам човек?

Да, но *Bri2+m3* и родителите ѝ бяха на друго мнение. Решиха да последват *D(ar)n-Iuqin* в еволюцията. Това бил прогресът. Моето момиче ме изостави.

Няколко милиона години просто не бях на себе си. Струваше ми се, че ей-сега иззад някое дърво ще се покаже *Bri2+m3*, ще ми се усмихне и всичко ще се окаже някакъв лош сън. Но не беше сън... Аз и тя вече бяхме поели по различни пътеки. И до ден днешен ѝ се възхищавам за смелостта, въкреки, че същата тази смелост ни раздели. Трудно е да се решиш на такава крачка, да направиш избора, който направи тя. Но още по-трудно е да живееш с него.

Търсех я, виках я, но ми отговаряше само ехото. *Bri2+m3* си беше отишла от мен и нищо не можеше да ми я върне. От нея ми останаха само хубавите спомени за онези прекрасни мигове, когато тичахме на воля из джунглата, смеехме се и се люлеехме на опашките си.

Вече бях започнал да разбирам колко прав е бил някога милият правуйчо *Parapitecus*. Той беше само един дизайнер, но да възприемеш стила му и да станеш примат беше въпрос на свободен, личен избор. А законите на прапарламента се опитваха да наложат някаква рамка за всички. Тях или ги спазваш, или хващаш гората. В буквалния смисъл.

Известно време се колебаех дали да не се върна обратно при правуйчото, но кой щеше да ме приеме тъкъв – теснонос и без опашка?

Явно и други си бяха спомнили добрите стари времена, защото още в началото на плиоцена повечето прапарламентарни групи една по една започнаха да напускат пленарната зала, за да не се върнат никога там.

Bri2+m3 и роднините ѝ, обаче останаха.

След като правуйчото не искаше и да чуе за мен, по някое време ми хрумна дали и аз да не тръгвам да ставам човек като *Bri2+m3*, но отвътре гласът на здравия разум сякаш ме питаше: „Струва ли си, бе, момче? Заради една жена?...“

Дълго не можех да се реша какво да направя. Но когато до мен стигна слуха, че на изхода на плиоцена седял *D(ar)n-Iuqin* и с лозунга, че „трудът е създал човека“, на уста, раздавал на всички по една права лопата, решението ми беше окончателно. Оставах си маймуна. Завинаги.

Не ме разбирайте погрешно – обичах *Bri2+m3*. Обичам *Bri2+m3*. Може би ще я обичам през целия си живот... Но след като не мога да

бъда щастлив в нейния свят, а тя – в моя, след като няхаме бъдеще, имаше ли смисъл да бъдем заедно? Ако тя се върнеше или аз отидех при нея, това означаваше единият от нас да заживее в едно чуждо нему общество, да спазва чужди закони. Може ли някой да бъде щастлив, ако бъде принуден да живее не така, както сам иска? Щом като собственият ти живот не ти принадлежи, то има ли смисъл от него?

И дори да си влюбен, да си влюбен до полуца, можеш ли да бъдеш щастлив в капана на такъв живот? Любовта е като птица, тя не може да лети и да пее в клетка. Нужна ѝ е свобода. Нали щастието е тъкмо в свободата...

Не знаех накъде ще поеме току-що пръкналото се човечество, но плейстоценът надмина и най-мрачните ми очаквания. Мнозина от така наречените новатори се отцепиха от *D(ar)n-Iuip* и започнаха да се създават свои течения. Но поради липса на въображение (или какво?), решиха да действат с неговите методи. Обявиха, че еволюцията започвала от тях, те знаели, че техните пътища били правилни. Тогава нямаше кой да каже на братовчедите, че най-много трябва да се боиш от оня, който твърди, че знае всичко. Мисля, че единственият въпрос, за което всезнайковците нямат готов отговор е: Защо са толкова сигурни в правотата си. Наистина, ако някой вземе да им го зададе, могат да донесат вода от девет кладенеца, но в края на краищата основният довод е, че това и това е така, защото е невъзможно да не е така. Защото те са *сигурни*, че е тъкмо така. Ако пък се намери някой да се усъмни – значи е враг. Самият *D(ar)n-Iuip* също беше лидер от този сорт, но той беше първият, открил своята непогрешемост. Това му даваше уникалния шанс да анатемосва всички останали като еретици. В интерес на истината, като погледна хода на събитията, днес оцеля само неговият клон, но това все още не означава много. Все пак – аз също оцелях.

Но да се върна в плейстоцена – *D(ar)n-Iuip* и последователите му решиха да стават *Homo erectus*. Други пък се отвратиха от това. Например братовчедът *Australopitecus* от Канбера, известен с пословичното си женкарство, сметна идеята всички да се разхождат в ерекция и да са „хомо“ за твърде опасна. Той така се вживя в отричането ѝ, че дори реши да се върне отново при нас. После пак хукна към хората... и пак тръгна обратно. Забързан напред-назад из еволюцията, той така и не успя да се ожени и да остави потомство.

На други пък им хрумна да стават гиганти и така главолмно се втурнаха да растат, че забравиха за пропорцията между телесната и мозъчната маса. Накрая от тях излезе само сбирщина безмозъчни

дегенерати, на които еволюцията не заложи и пукнатата пара.

Но мегаломанията на една трета групичка надскочи и най-налудничавите халюцинации на най-вманиачения шизофреник. Отначало се обяви за висша раса, а малко по-късно – за богове. Всъщност – като ги погледнеш, физиономията им по-скоро напомняше кучешка – издължена мутра, ниско, полегато чело, дълги, здрави зъби... Но тези песоглавци, настояваха, че именно това бил правилният череп. Дори един техен мислител в труда си „*Mein Sinanthropica*“, беше доказал, че песоглавството, виждате ли, било неоспоримо доказателство за божественост, като се бе позовал на явното словесно сходство на думите „dog“ и „god“.

За всеобщ ужас, пекинезите² познаваха огъня. Малко остана да подпалят целия свят, но към края на плейстоцена техният фюрер им препоръча да изпият по една ампула цианкалий. Без мезе. Според него времената още не били за богове – трябвало да почакаат до Третия райх, когато песоглавците отново щели да произлязат. Пак от низшите маймуни.

Изобщо – ако трябва да спомена всяка плейстоценска щуротия на моите братовчеди, ще трябва да разказвам поне до края на следващия ледников период. След разпускането на прапарламента се беше възцарил истински хаос. Едни основаха религиозни секти, други чакаха извънземни, трети прописаха съвременна поезия, четвърти създадоха поп-арта, пети пък му се възхищаваха. Разбира се – имаше и такива, които се отдадоха на политиката. Във всички случаи плейстоценът би бил истинска страна на чудесата за който и да е психиатър.

Преди някой да ме обвини за каквото и да е – категорично се разграничавам от всички тези ултралеви, десни, радикални, християндемократически и фундаментално ислямски приумици на роднините си. Аз съм си маймуна и единственото, което ме свързва с тях, е общият ни произход. Каквото и да са направили моите роднини – обърнете се към тях, мен не търсете!

Може би така добре си спомням плейстоцена, защото тогава моята *Bri2+m3* най-много ми липсваше. Знаете ли колко е трудно в такава разнолика навалица да откриеш, човека, когото обичаш? Защото *Bri2+m3* вече почти беше човек. Успях да я зърна чак към края на периода. Горката – беше седнала на входа на някаква пещера и тъжно гледаше към залязващото слънце. Изглеждаше много неандерталски.

Изправих се и започнах да се удрям в гърдите:

– *Bri2+m3*! Аз съм! Не ме ли помниш? *Bri2+m3*...

Тя не ми отговори. Обърна ми гръб и влезе в пещерата.

Бях толкова нещастен! Моето момиче дори не ме позна. Но защо, скъпа *Bri2+m3*? Нима беше щастлива сред студентите, каменни стени на тази пещера? Едва ли – ти гледаше толкова тъжно към Слънцето! Може би, защото лъчите му не могат да пробият мрака на пещерата? Затова ли, скъпа *Bri2+m3*? Това ли бе твоето щастие? Това ли беше митичният прогрес, който *D(ar)n-Iuĭn* така щедро обеща на теб и твоите спътници? Не вярвам. Никога няма да повярвам. Не помниш ли как някога се люлеехме на опашките си, как се катерехме по дърветата, там – на свобода, където няма стени и мрак?

Холоценът сложи край на повечето от плейстоценските измишльотини на братовчедите, но мен повече ме радваше това, че започнах често да виждам *Bri2+m3*. Тя известно време бе наложница на някакъв римски патриций, но той я изгони, когато позастаря. По-късно *Bri2+m3* стана предачка в една манифактура, но се отказа – разните оцветители за вълна ѝ разядоха ръцете.

Видях те, скъпа *Bri2+m3*, когато беше станала манекен на известна модна къща. Защо, докато дефилираше, очите ти бяха същите, като при оня залез?

Надали те е трогнал моят поглед на влюбен маймун, но аз се радвам като дете на всяка възможност да те видя. Дори отдалеч. Стига ми те видя и веднъж на хиляда години. И на десет хиляди. И на милион. Само да си ти! А напоследък те виждам почти всеки ден. Какво да се прави – ирония на съдбата!

Ти беше директор на голяма фирма и нощем не можеше да спиш от тревоги за утрешния ден. Все ти се привиждаха кредитори, падане на цените, съдии-изпълнители...

Ти беше работничка в някаква фабрика, а твоят мъж ти взимаше заплатата, за да я пропие по стриптийз-барове.

Ти беше адвокат, чиито клиенти искаха невъзможното и те тормозеха с натяквания. Помня как до късно през нощта седеше зад бюрото си в тясната кантора и на светлината на настолната лампа гризеше закони-те, които ти и твоите събратя създадохте.

Беше учителка, която лекуваше разбитите си нерви с безброй успокоителни, таблетки, прахчета и каква ли не още химия.

Беше проститутка и всяка вечер се търкаляше с пияни мъжища, за да имаш пари да нахраниш децата си.

Беше инженер-технолог, но после те изхвърлиха на улицата, защото „тая работа не била за жени“.

Беше лекарка в някаква обществена поликлиника, но никой

пациент не ти каза дори „благодаря“. Никога.

Ти беше всичко, *Bri2+m3*.

Намери ли щастието?

Защо тогава вечер плачеш, сгушила лице във възглавницата?

Но ти беше щастлива, *Bri2+m3*! Не си ли спомняш?

Чакам те, скъпа *Bri2+m3*. Аз съм си все тук – където ме изостави.

Почесвам се, отвреме-навреме се прозявам и не спирам да се оглеждам за теб. Сутрин преглеждам вестниците. Не мога да се начудя – какво търсиш на всяка страница? Изрязвам снимките ти и ги реда на огледалото. Често ги гледам и си мисля за теб. Но друго си е когато те срещна. Все още се разтрепервам при всеки шум от стъпки, да не би ти да идваш отново при мен. Изправям се, удрям се в гърдите и те викам:

– *Bri2+m3*, аз съм, върни се!...

Някои казват, че историята се повтаряла. Не зная дали е истина, но ми се иска да вярвам. Залагам на това. Тази мисъл ми дава сили да те чакам. И ще те чакам. Докато съм жив.

Ще те чакам, скъпа *Bri2+m3*! На всеки завой на еволюцията. На всеки кръстопът на времето.

Зная, че ще дойдеш. Някой ден... Само мен няма никога да изгубиш.

Какво от това, че не съм от твоя свят, скъпа *Bri2+m3*? Какво, че всичко, което имам е едно сърце? И една зелена джунгла, безкрайна като надеждата. Ти някога тръгна от тук, скъпа *Bri2+m3*, но аз съм сигурен, че ще се върнеш. Защото само тук беше щастлива. Защото само аз те обичам.

Кой знае, може би някой ден отново ще имаме опашки?

КРАЙ

© 2000 Ивайло Иванов

Източник: Библиотеката на Александър Минковски

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/385>]